

Sygn. akt III KRS 34/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 27 lipca 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Józef Iwulski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Zbigniew Hajn

SSN Dawid Miąsik

w sprawie z odwołania D. B.

od decyzji Ministra Sprawiedliwości nr (...) z dnia 7 maja 2015 r. w przedmiocie przeniesienia na inne miejsce służbowe,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 27 lipca 2016 r.,

oddala odwołanie.

UZASADNIENIE

Pismem (decyzją) z dnia 7 maja 2015 r., (...), Minister Sprawiedliwości, na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. z 2014 r., poz. 481, dalej: ustawa z dnia 14 marca 2014 r.), przeniósł z dniem 1 lipca 2015 r. sędziego Sądu Rejonowego w Z. D. B. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w J.

Od tej decyzji sędzia D. B. wniósł do Sądu Najwyższego odwołanie, w którym zarzucił naruszenie art. 180 ust. 2 i 5 Konstytucji RP. Odwołujący się wniósł

o uchylenie zaskarżonej decyzji „jako sprzecznej z prawem”, bo wydanej na podstawie przepisu niezgodnego z Konstytucją RP.

W pisemnej odpowiedzi na odwołanie Minister Sprawiedliwości przedstawił stanowisko, zgodnie z którym zaskarżona decyzja została wydana w oparciu o obowiązujące regulacje prawne, w związku z czym nie zachodzą podstawy do jej uchylenia (zmiany). Według Ministra Sprawiedliwości, przepis rangi ustawowej stanowiący podstawę kwestionowanej decyzji o przeniesieniu sędziego na inne miejsce służbowe jest zgodny z art. 180 ust. 2 i 5 Konstytucji RP. O przeniesieniu sędziego D. B. do nowo utworzonego Sądu Rejonowego w J. zdecydowało „obiektywne kryterium”, bowiem odwołujący się do dnia 31 grudnia 2012 r. pełnił urząd w Sądzie Rejonowym w J. (zniesionym w dniu 1 stycznia 2013 r.), a następnie wykonywał czynności w zamiejscowym wydziale Sądu Rejonowego w Z. z siedzibą w J. W konsekwencji Minister Sprawiedliwości wniósł o nieuwzględnienie odwołania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

1. Zaskarżona decyzja została wydana na podstawie art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., zgodnie z którym Minister Sprawiedliwości, dokonując po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy zmian w organizacji sądownictwa, polegających na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych tą ustawą, może przenieść w drodze decyzji sędziego wydziału zamiejscowego sądu rejonowego, który w wyniku zmian wprowadzonych tą ustawą zostanie zniesiony, do sądu tworzonego w wyniku dostosowania struktury sądów do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą, bez jego zgody.

2. Prawidłowe odczytanie normy prawnej wyrażonej w tym przepisie wymaga uwzględnienia, że z dniem 1 stycznia 2013 r. weszło w życie rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 5 października 2012 r. w sprawie zniesienia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1121; dalej: rozporządzenie z dnia 5 października 2012 r.). Rozporządzeniem tym Minister Sprawiedliwości zniósł łącznie 79 sądów rejonowych działających na obszarze całego kraju, w tym Sąd Rejonowy w J. (§ 1 pkt 12). Z kolei, w rozporządzeniu z dnia 25 października 2012

r. w sprawie ustalenia siedzib i obszarów właściwości sądów apelacyjnych, sądów okręgowych i sądów rejonowych (Dz.U. z 2012 r., poz. 1223 ze zm.; dalej: rozporządzenie z dnia 25 października 2012 r.), ustalono - obowiązujące od 1 stycznia 2013 r. - siedziby i obszary właściwości sądów powszechnych. Na podstawie § 3 pkt 17 lit. d tego rozporządzenia właściwością miejscową Sądu Rejonowego w Z. (działającego w obszarze właściwości Sądu Okręgowego w L.) zostały objęte miasta: C., J., W. i Z. oraz gminy: C., M., M., P., P., Ś., U., W., Z. i Z.. Na podstawie art. 19 § 1 Prawa o u.s.p., Minister Sprawiedliwości wydał zarządzenie z dnia 29 listopada 2012 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmiany zarządzenia w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2012 r., poz. 168). Zgodnie z § 2 pkt 12 tego zarządzenia Minister Sprawiedliwości utworzył z dniem 1 stycznia 2013 r. w Sądzie Rejonowym w Z. cztery wydziały zamiejscowe (VI Zamiejscowy Wydział Cywilny, VII Zamiejscowy Wydział Karny, VIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych) - wszystkie z siedzibą w J..

3. W następstwie zgłaszanych po dniu 1 stycznia 2013 r. postulatów w zakresie konieczności przeprowadzenia reorganizacji sądownictwa powszechnego (na szczeblu rejonowym) doszło do uchwalenia ustawy z dnia 14 marca 2014 r., która weszła w życie 15 lipca 2015 r. i opierała się na projekcie przedłożonym przez Prezydenta RP (druk nr 1509 Sejmu RP VII kadencji). Przedmiotem wcześniejszych prac legislacyjnych był obywatelski projekt ustawy o okręgach sądowych sądów powszechnych oraz o zmianie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk nr 804 Sejmu RP VII kadencji). Wprawdzie prace nad tym projektem zakończyły się uchwaleniem ustawy z dnia 10 maja 2013 r. o okręgach sądowych sądów powszechnych, ale Prezydent RP skutecznie zgłosił weto wobec tej ustawy.

W uzasadnieniu projektowanych zmian w zakresie organizacji sądownictwa powszechnego Prezydent RP podniósł, że problem jaki ujawnił się w związku z likwidacją od 1 stycznia 2013 r. 79 sądów rejonowych, wymusza przyjęcie takich rozwiązań normatywnych, które w przyszłości pozwolą zracjonalizować proces podejmowania decyzji w zakresie tworzenia i likwidacji sądów rejonowych. Prezydent RP zwrócił uwagę, że rezultatem braku skutecznego dialogu

społecznego i niewypracowania kompromisowego rozwiązania było złożenie obywatelskiego projektu ustawy (druk sejmowy nr 804), który przewidywał „przywrócenie zlikwidowanych sądów” oraz zakładał zmianę zasad tworzenia sądów przez pozbawienie Ministra Sprawiedliwości kompetencji do tworzenia i znoszenia sądów powszechnych i „przeniesienie” tego uprawnienia na Sejm RP. Prezydent RP zwrócił jednak uwagę, że konstrukcja wprowadzająca regułę tworzenia (znoszenia) wszystkich sądów rejonowych w drodze ustawy (co przewidywał projekt obywatelski) jest nieracjonalna. W ocenie projektodawcy, lepszym rozwiązaniem jest przyjęcie zasady, zgodnie z którą tworzenie przez Ministra Sprawiedliwości sądów rejonowych będzie uzależnione - zasadniczo - od spełnienia dwóch kryteriów: 1) liczby osób zamieszkałych na obszarze właściwości danego sądu oraz 2) ilości spraw, które w trakcie roku kalendarzowego wpływają do sądu. Według projektodawcy, wprowadzenie kryterium liczby mieszkańców (60.000) przy rocznym wpływie spraw kształtującym się na poziomie 7.000 może oznaczać, że zostanie utworzonych 17 (z 79 uprzednio zlikwidowanych) sądów rejonowych. Ponadto, w miejscowościach zamieszkałych przez mniejszą liczbę osób, w których roczny wpływ spraw wynosiłby co najmniej 7.000 - opcjonalnie - mogłoby zostać utworzonych kolejnych 10 sądów rejonowych.

4. Propozycjom zgłoszonym przez Prezydenta RP nadano ostateczny kształt w art. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Na podstawie tego przepisu w istotny sposób zmodyfikowano dotychczasową treść art. 10 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (obecnie jednolity tekst: Dz.U. z 2015 r., poz. 133 ze zm., dalej: Prawo o u.s.p.) przez dodanie czterech paragrafów (§ 1a-1d). Według aktualnego brzmienia art. 10 § 1a-1d Prawa o u.s.p., sąd rejonowy tworzy się dla obszaru jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez co najmniej 50.000 mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego, z zastrzeżeniem § 1b-1d (§ 1a); sąd rejonowy może być utworzony dla jednej lub większej liczby gmin zamieszkałych przez mniejszą niż 50.000 liczbę mieszkańców, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających do istniejącego sądu rejonowego z obszaru tej gminy lub kilku gmin

wynosi co najmniej 5.000 w ciągu roku kalendarzowego (§ 1b); sąd rejonowy może być utworzony według kryteriów określonych w § 1b tylko wtedy, gdy zmiana obszaru właściwości sądu rejonowego właściwego dla tej gminy lub gmin nie spowoduje, że istniejący sąd rejonowy nie będzie spełniał kryteriów określonych w § 1a lub 1b (§ 1c); sąd rejonowy może zostać zniesiony, jeżeli łączna liczba spraw cywilnych, karnych oraz rodzinnych i nieletnich wpływających w ciągu kolejnych 3 lat nie przekracza 5.000 w każdym roku kalendarzowym (§ 1d).

Zgodnie z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Minister Sprawiedliwości został zobowiązany, w terminie 6 miesięcy od dnia jej wejścia w życie, do wydania aktów wykonawczych dostosowujących strukturę organizacyjną sądownictwa powszechnego do kryteriów określonych w art. 10 Prawa o u.s.p. (w jego brzmieniu nadanym ustawą z dnia 14 marca 2014 r.), w zakresie zmian w tej strukturze, wprowadzonych z dniem 1 stycznia 2013 r. W tym przypadku za rok kalendarzowy, o którym mowa w art. 10 § 1a i 1b Prawa o u.s.p., należało przyjąć rok 2012. W myśl art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., sądy rejonowe utworzone na podstawie aktów wykonawczych, o których mowa w art. 2 ust. 1 tej ustawy, dla gmin stanowiących obszar właściwości miejscowej wydziałów zamiejscowych sądów rejonowych, z dniem ich utworzenia stają się sądami właściwymi dla spraw, które wpłynęły do tych wydziałów.

W dniu 12 listopada 2014 r. (a więc w terminie określonym przez art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r., bo ustawa weszła w życie 15 lipca 2014 r.) Minister Sprawiedliwości wydał rozporządzenie w sprawie utworzenia niektórych sądów rejonowych (Dz.U. z 2014 r., poz. 1683; dalej: rozporządzenie z dnia 12 listopada 2014 r.), na podstawie którego z dniem 1 lipca 2015 r. zostały utworzone 34 sądy rejonowe, w tym Sąd Rejonowy w J. (§ 1 pkt 9 w związku z § 2).

5. Prawidłowa wykładnia art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 14 marca 2014 r. prowadzi zatem do następujących wniosków: Po pierwsze, Minister Sprawiedliwości był uprawniony do przeniesienia sędziego bez jego zgody w szczególnym trybie, o którym mowa w tym przepisie tylko wtedy, gdy przeniesienie miało związek ze „zmianami w organizacji sądownictwa, polegającymi na dostosowaniu istniejącej struktury sądownictwa do kryteriów wprowadzonych niniejszą ustawą”. Po drugie, przeniesienie sędziego mogło nastąpić jedynie

wówczas, gdy Minister Sprawiedliwości dokonywał zmian struktury sądownictwa celem jej dostosowania do wytycznych wynikających ze znowelizowanego brzmienia art. 10 § 1-1d Prawa o u.s.p., po raz pierwszy po wejściu w życie ustawy z dnia 14 marca 2014 r. Po trzeciej, decyzja o przeniesieniu sędziego, mogła zostać wydana wyłącznie wobec sędziego wykonującego zadania służbowe w wydziale zamiejscowym sądu rejonowego, który został zniesiony przez Ministra Sprawiedliwości w następstwie zmian struktury sądownictwa wprowadzonych ustawą z dnia 14 marca 2014 r. Po czwartej, przeniesienie takiego sędziego było możliwe tylko do sądu, który został utworzony w związku z koniecznością dostosowania struktury organizacyjnej sądów powszechnych do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r.

6. Z okoliczności rozpoznawanej sprawy wynika, że do dnia 31 grudnia 2012 r., odwołujący się pełnił urząd w Sądzie Rejonowym w J., czyli w jednostce organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości, która została zniesiona z dniem 1 stycznia 2013 r. na mocy rozporządzenia z dnia 5 października 2012 r. W związku z tym sędzia D. B. został przeniesiony z dniem 1 stycznia 2013 r. na stanowisko sędziego Sądu Rejonowego w Z. (decyzja w tym przedmiocie stanowiła przedmiot odwołania w sprawie III KRS 104/12, które Sąd Najwyższy uwzględnił wyrokiem z dnia 27 lipca 2016 r.) a zgodnie z ustalonym w tym sądzie podziałem czynności wykonywał zadania służbowe w wydziale zamiejscowym z siedzibą w J.. W związku z koniecznością dostosowania istniejącej od 1 stycznia 2013 r. struktury sądownictwa powszechnego do kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. Minister Sprawiedliwości na mocy rozporządzenia z dnia 12 listopada 2014 r. utworzył („przywrócił”) z dniem 1 lipca 2015 r. Sąd Rejonowy w J.. Tego samego dnia weszło w życie zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 kwietnia 2015 r. w sprawie zniesienia i utworzenia niektórych wydziałów w sądach rejonowych oraz zmieniające zarządzenie w sprawie utworzenia wydziałów w sądach rejonowych (Dz.Urz.MS z 2015 r., poz. 149), zgodnie z którym w Sądzie Rejonowym w Z. na mocy § 1 pkt 9 zostały zniesione wszystkie cztery wydziały zamiejscowe z siedzibą w J. (VI Zamiejscowy Wydział Cywilny, VII Zamiejscowy Wydział Karny, VIII Zamiejscowy Wydział Rodzinny i Nieletnich oraz IX Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych).

Skoro w dniu 1 lipca 2015 r. - na skutek reorganizacji struktury sądownictwa powszechnego przeprowadzonej z uwzględnieniem kryteriów przyjętych w ustawie z dnia 14 marca 2014 r. - został zniesiony wydział zamiejscowy Sądu Rejonowego w Z. z siedzibą w J., w którym odwołujący się wykonywał czynności służbowe (po tym, jak został przeniesiony do Sądu Rejonowego w Z. ze zlikwidowanego Sądu Rejonowego w J.) i jednocześnie utworzono („odtworzono”) Sąd Rejonowy w J., to Minister Sprawiedliwości był uprawniony na podstawie art. 4 ust. 1 tej ustawy przenieść sędziego D. B. do Sądu Rejonowego w J.. W tej sytuacji zaskarżona decyzja jest prawidłowa, bo opiera się na uzasadnionej podstawie faktycznej oraz prawnej. Odwołanie jest więc pozbawione usprawiedliwionych podstaw i nie może być uwzględnione.

Wbrew twierdzeniom odwołującego się, jego przeniesienie na inne miejsce służbowe dokonane na mocy zaskarżonej decyzji nie narusza art. 180 ust. 2 i 5 Konstytucji RP. Wręcz przeciwnie, na podstawie ustalonych w sprawie okoliczności można powiedzieć, że zaskarżona decyzja „przywraca stan konstytucyjności”, bo na jej podstawie odwołujący się (zgodnie z jego wolą wyrażoną w odwołaniu w sprawie III KRS 104/12) „na powrót” stał się sędzią Sądu Rejonowego w J., w którym przed 1 stycznia 2013 r. orzekał, do czasu likwidacji (zniesienia) tej jednostki organizacyjnej wymiaru sprawiedliwości.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy oddalił odwołanie na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c. w związku z art. 44 ust. 3 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa i w związku z art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 14 marca 2014 r.